บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

แผนอุดมศึกษาระยะยาว พ.ศ. 2533-2547 ของทบวงมหาวิทยาลัย กล่าวถึงบทบาทอุดมศึกษาในด้านการสอนว่า สาระสำคัญของการเรียนการสอนต้องเน้นให้การศึกษาพื้นฐานทางวิทยาศาสตร์ การคิดและการใช้เหตุผลทางวิทยาศาสตร์ ความคิดสร้างสรรค์ การวิพากษ์วิจารณ์ ตลอดจนทักษะที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิตในโลกสมัยใหม่ และสาระสำคัญของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ได้กล่าวถึงการจัดกระบวนการเรียนรู้ว่าควรจัดเนื้อหาสาระและกิจกรรมให้สอดคล้องกับความสนใจและความถนัดของผู้เรียนโดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล มีการฝึกทักษะ กระบวนการคิด การจัดการ การเผชิญสถานการณ์ และการประยุกต์ความรู้มาใช้เพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหา (วิชัย ตันศิริ, 2543) เพื่อผลิตบัณฑิตให้เป็นบัณฑิตที่พึงประสงค์ของสังคม ซึ่งประกอบด้วยคุณลักษณะที่สำคัญคือ มีคุณลักษณะทางด้านวิชาชีพตามสายงาน คุณลักษณะด้านบุคลิกภาพ คุณลักษณะความประพฤติ และความสามารถในการจัดการ สามารถมองเห็นปัญหา มองเห็นการแก้ปัญหา มองเห็นวิธีการจัดการ ซึ่งสามารถทำให้งานต่างๆสำเร็จไปได้ด้วยดี แม้แผนการอุดมศึกษาได้วางนโยบายดังกล่าวแต่ในสภาพความเป็นจริงพบว่า การจัดกระบวนการเรียนการสอนยังไม่เอื้อต่อการพัฒนาคนที่มีลักษณะ “มองกว้าง คิดไกล ใฝ่รู้” เนื่องจากการศึกษาในชั้นเรียนได้ล้อมกรอบตัวเองออกจากชุมชนและสังคม วิธีการสอนยังมุ่งเน้นการถ่ายทอดเนื้อหาวิชามากกว่าการเรียนรู้จากสภาพที่เป็นจริง และไม่เน้นกระบวนการที่ให้ผู้เรียนได้พัฒนาในด้านการคิดวิเคราะห์ การแสดงความคิดเห็น และการแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง (สุมน อมรวิวัฒน์, 2540)

วิชาชีพการพยาบาลเป็นวิชาชีพที่ต้องใช้ศาสตร์และศิลป์ในการทำงาน ซึ่งปรากฏในลักษณะของการดูแลมนุษย์ทั้งผู้ที่มีสุขภาพดีและมีปัญหาสุขภาพ โดยมุ่งให้ประชาชนสามารถดำรงชีวิตอย่างมีความสุขทั้งด้านร่างกาย จิตใจ อารมณ์ และสังคม วิชาชีพการพยาบาลจึงเป็นวิชาชีพหนึ่งที่มีการเปลี่ยนแปลงตามสังคมและสิ่งแวดล้อมตลอดเวลา ลักษณะพยาบาลที่สังคมคาดหวังในด้านการปฏิบัติการพยาบาล คือ มีความรู้ในการวิเคราะห์ปัญหาความเจ็บป่วย ประเมินอาการเปลี่ยนแปลงได้ทันเวลา และมีความสามารถในการแก้ปัญหา (กรองไค อุณหสูต, 2539) พยาบาลจึงมีบทบาทและภาระงานที่ซับซ้อนมากขึ้น ต้องมีความสามารถในการคิดวิเคราะห์ รู้จักนำความรู้

แนวคิด ทฤษฎีต่างๆมาประยุกต์ใช้ในการปฏิบัติการพยาบาล การตัดสินใจ และการแก้ปัญหาทางการพยาบาลได้อย่างเหมาะสม ความสามารถในการแก้ปัญหาทางการพยาบาลจึงเป็นสิ่งที่ควรมีในพยาบาลทุกคน และในทุกขั้นตอนของการให้การพยาบาล โดยพยาบาลควรนำความรู้ที่ได้รับจากการศึกษาและประสบการณ์มาประยุกต์ใช้ได้อย่างเหมาะสมภายใต้บทบาทหน้าที่และความรับผิดชอบในวิชาชีพอยู่ตลอดเวลา การทำงานของพยาบาลไม่อาจลองผิดลองถูกได้ เพราะผลที่เกิดขึ้นอาจร้ายแรงถึงชีวิตได้ การจัดการศึกษาพยาบาลจึงจำเป็นต้องเตรียมนักศึกษาพยาบาลให้เป็นพยาบาลวิชาชีพที่มีความสามารถในการตัดสินใจแก้ปัญหาในการปฏิบัติการพยาบาลอย่างมีคุณภาพ

การแก้ปัญหาทางการพยาบาลเป็นพฤติกรรม แบบแผน หรือวิธีดำเนินการที่อาศัยวิธีการคิดเชิงวิเคราะห์วิจารณ์ วิธีการทางวิทยาศาสตร์ และประสบการณ์จากการเรียนรู้ มาประยุกต์ใช้เมื่อเผชิญสถานการณ์หรือเหตุการณ์ที่เป็นอุปสรรคขัดขวางต่อภาวะสุขภาพที่สมบูรณ์ของบุคคลทั้งด้านร่างกาย จิตใจ อารมณ์ และสังคม ความสามารถในการแก้ปัญหาเป็นคุณสมบัติที่สำคัญที่สุดประการหนึ่งสำหรับวิชาชีพพยาบาล เพราะความรู้ที่ได้จากสถานศึกษายังไม่เพียงพอสำหรับการปฏิบัติงาน ถ้าปราศจากการตัดสินใจแก้ปัญหา พยาบาลก็จะปฏิบัติการพยาบาลโดยอาศัยการท่องจำ ไม่มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ ความรู้ที่มีอยู่นับวันก็จะเสื่อมถอยน้อยลงจนกระทั่งหมดไป แต่ความสามารถในการประมวลข้อเท็จจริงเหล่านั้นมาใช้ประกอบการตัดสินใจเลือกวิธีการแก้ปัญหาเป็นสิ่งที่ก่อให้เกิดประโยชน์มีความสำคัญมากกว่า (Larkin and Backer, 1977 อ้างใน นิษฐิดา ลีนะชุนางกูร และคณะ,2536) ความสามารถในการแก้ปัญหาทางการพยาบาลช่วยให้พยาบาลนำความรู้และทักษะมาใช้ได้เหมาะสมกับสถานการณ์ ช่วยให้การปฏิบัติการพยาบาลเป็นระบบขึ้นและก่อให้เกิดความเข้มแข็งของวิชาชีพพยาบาล ช่วยสร้างสมรรถนะของงานให้เป็นที่ยอมรับของวิชาชีพ ทีมสุขภาพ และสังคมภายนอก (สมจิต หนุเจริญกุล,2529)

การจัดการเรียนการสอนทางพยาบาลศาสตร์มีส่วนสำคัญในการผลิตพยาบาลที่มีคุณภาพ ปัจจุบันมีการปรับเปลี่ยนวิธีการจัดการศึกษา เพื่อพัฒนาการเรียนการสอนให้มีศักยภาพมากขึ้นอยู่ตลอดเวลา มีการเตรียมนักศึกษาให้มีความสามารถในการนำความรู้จากทฤษฎีไปประยุกต์ใช้ในการปฏิบัติเพื่อให้สามารถแก้ปัญหาได้ดี มุ่งให้นักศึกษามีการเรียนรู้ด้วยตนเอง เน้นการเรียนรู้ที่สอนกระบวนการและวิธีคิดมากกว่าการเน้นเนื้อหา ได้มีการศึกษาหาวิธีการจัดการเรียนการสอนทางพยาบาลศาสตร์ที่หลากหลายเพื่อพัฒนาความสามารถในการแก้ปัญหาทางการพยาบาล แต่จากการศึกษาแนวโน้มการศึกษาพยาบาลในวิทยาลัยพยาบาล สังกัดสถาบันพระบรมราชชนก กระทรวงสาธารณสุข (กมลรัตน์ ศักดิ์สมบูรณ์ เทอร์เนอร์ และ McMillan, 2544) พบว่า วิธีการที่ใช้ในการเรียนการสอนส่วนใหญ่เป็นลักษณะการบรรยาย ซึ่งเน้นเนื้อหามากกว่ากระบวนการ

เรียนรู้ และจากการศึกษาเกี่ยวกับความสามารถในการแก้ปัญหาทางการพยาบาลของนักศึกษาพยาบาลพบว่า นักศึกษาพยาบาลยังไม่สามารถประยุกต์ความรู้จากทฤษฎีไปใช้ในการปฏิบัติการพยาบาลเพื่อแก้ปัญหาทางการพยาบา๓ของผู้รับบริการได้อย่างเหมาะสม จากการศึกษาของสมศรี สัจจะสกุลรัตน์ (2537) พบว่าความสามารถในการตัดสินใจแก้ปัญหาทางการพยาบาลของนักศึกษาพยาบาลชั้นปีที่1 ในขั้นการระบุปัญหา ขั้นวิเคราะห์ข้อมูล และขั้นเลือกปฏิบัติ อยู่ในระดับปานกลาง ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของอาภรณ์ ชูดวง (2535) ที่ศึกษาความสามารถในการแก้ปัญหาทางการพยาบาลของนักศึกษาพยาบาลชั้นปีที่ 4 ของสถาบันการศึกษาพยาบาลในกรุงเทพมหานคร พบว่านักศึกษาซึ่งเป็นกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด ไม่มีผู้ใดสามารถแก้ปัญหาทางการพยาบาลผ่านเกณฑ์ตามที่ผู้ทรงคุณวุฒิกำหนดไว้เลย แม้ว่าในปัจจุบันจะมีการศึกษารูปแบบ วิธีการ หรือโปรแกรมต่างๆเพื่อเพิ่มความสามารถในการแก้ปัญหาทางการพยาบาลของนักศึกษาพยาบาล แต่ก็ยังพบปัญหาเกี่ยวกับประสิทธิภาพในการแก้ปัญหาทางการพยาบาล ดังจากการศึกษาของเพ็ญศรี รักสละ (2539) ที่ศึกษาพบว่าความสามารถในการตัดสินใจแก้ปัญหาทางการพยาบาลของพยาบาลวิชาชีพ ขั้นระบุปัญหา ขั้นวิเคราะห์ข้อมูล ขั้นเลือกปฏิบัติ อยู่ในระดับปานกลาง ส่วนขั้นวิเคราะห์ทางเลือกจัดอยู่ในระดับต่ำ แสดงให้เห็นว่าความสามารถในการแก้ปัญหาทางการพยาบาลเป็นคุณสมบัติสำคัญประการหนึ่งที่ควรส่งเสริมและพัฒนาให้เกิดอย่างถาวรตั้งแต่เป็นนักศึกษาพยาบาล

การศึกษาพยาบาลในปัจจุบันได้มีการพัฒนาด้านการเรียนการสอนมากขึ้น ผู้สอนจำนวนมากนำนวัตกรรมด้านการเรียนการสอนมาใช้อย่างหลากหลาย เพื่อให้สอดคล้องกับแนวการปฏิรูปการเรียนรู้ อย่างไรก็ตามการใช้นวัตกรรมทั้งหลายไม่ได้เป็นหลักประกันว่ามีการพัฒนาคุณภาพผู้เรียน การเรียนรู้จะมุ่งเน้นที่ผู้เรียนสำคัญที่สุด เป้าหมายหลักอยู่ที่คุณภาพของผู้เรียนดังนั้นจึงควรให้ความสำคัญมากกว่าการนำนวัตกรรมต่างๆมาใช้ในการเรียนการสอน (ชัยพฤกษ์ เสรีรักษ์, 2543) ปัจจัยสำคัญประการหนึ่งที่กำหนดประสิทธิภาพของการสอนคือ ความสอดคล้องระหว่างวิธีการสอนของผู้สอนกับการเรียนรู้ของผู้เรียน สาเหตุหนึ่งที่ทำให้คุณภาพการศึกษายังไม่ดีเท่าที่ควรคือผู้สอนไม่เข้าใจรูปแบบการเรียนรู้ของผู้เรียนแต่ละคน จึงไม่อาจจัดกิจกรรมการสอนที่เหมาะสมกับผู้เรียน ซึ่งการสอนโดยใช้วิธีการบรรยายเป็นหลักไม่อาจเชื่อมโยงประะสบการณ์ตรงและกระบวนการคิดแก้ปัญหาได้ อีกทั้งการจัดการศึกษาในปัจจุบันเน้นการพัฒนาสมองซีกซ้ายมากกว่าสมองซีกขวา ทำให้ผู้เรียนขาดความสุขและขาดจินตนาการในการแก้ปัญหา สมองที่ทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพนั้นทั้ง 2 ซีกต้องทำงานไปพร้อมๆกัน ดังนั้นสมองจึงควรได้รับการพัฒนาทุกส่วนไปพร้อมๆกันและในแต่ละซีกได้รับการพัฒนาอย่างสมดุล เมื่อใดที่มีการสอนให้ผู้เรียนรู้จักคิด รู้จักใช้สมองทุกส่วน เมื่อนั้นเท่ากับเป็นการช่วยให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาศักยภาพได้อย่างเต็ม

ที่ (ดุษฎี บริพัตร ณ อยุธยา, 2538) โดยทั่วไปแล้วมนุษย์มีความแตกต่างกันทั้งด้านบุคลิกภาพ ความคิด นิสัย และความถนัด ส่งผลให้ผู้เรียนมีรูปแบบการเรียนรู้ที่ไม่เหมือนกัน ดังนั้นรูปแบบการเรียนรู้จึงเป็นสิ่งสำคัญที่มีผลต่อการเรียนรู้ของผู้เรียน การสอนไม่อาจประสบความสำเร็จได้หากวิธีการสอนที่ใช้ไม่เหมาะสมกับรูปแบบการเรียนรู้ของผู้เรียน จึงต้องมีการพัฒนาเทคนิควิธีการหลากหลายที่ส่งเสริมกระบวนการคิดของผู้เรียนเพื่อพัฒนาสมองทั้ง 2 ซีก ให้เกิดความสมดุล พัฒนาศักยภาพให้เติบโตเต็มขีดความสามารถ เพื่อเป็นคนเก่ง ดี มีสุข (วิชัย วงษ์ใหญ่, 2542)

ปัจจุบันแนวคิดการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลางกำลังได้รับความสนใจอย่างแพร่หลาย การจัดการเรียนการสอนแบบ 4 แมท คือ การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่ตอบสนองลักษณะการเรียนรู้ที่แตกต่างกัน 4 แบบของผู้เรียน ร่วมกับการพัฒนาการใช้สมองทั้งซีกซ้ายและซีกขวามาจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ซึ่งเป็นการสอนอีกรูปแบบหนึ่งที่ได้รับความสนใจ เนื่องจากการสอนแบบ 4 แมท เป็นการจัดการเรียนการสอนที่มุ่งให้ผู้เรียนเป็นศูนย์กลางในการเรียนรู้และมีส่วนร่วมในกระบวนการเรียนการสอนมากที่สุด มีการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่หลากหลาย และยืดหยุ่นให้สอดคล้องกับลักษณะการเรียนรู้ที่แตกต่างกันของผู้เรียน ร่วมกับการพัฒนาการใช้สมองทั้งซีกซ้ายและซีกขวา (ศักดิ์ชัย นิรัญทวี, 2542) การทำงานของสมองซีกซ้ายและซีกขวาทำให้คนมีการเรียนรู้ที่ไม่เหมือนกัน ซึ่งการทำงานของสมองซีกซ้ายจะเกี่ยวกับความสามารถด้านภาษา ความคิดเชิงเหตุผล ตรรกศาสตร์ และการวิเคราะห์ ส่วนสมองซีกขวาจะมีความสามารถในเรื่องความรู้สึก อารมณ์ การรับรู้เหนือประสาทสัมผัสทั้ง 5 การสังเคราะห์สุนทรียภาพต่างๆทางศิลปะและดนตรี กล่าวโดยสรุปว่าการทำกิจกรรมใดๆจำเป็นต้องใช้สมองทั้ง 2 ซีกประสานกันอย่างเป็นขั้นตอน ดังนั้นการเรียนรู้ที่เป็นขั้นตอนจะทำให้ผู้เรียนมีความสุขเพราะเรียนในสิ่งที่ตนเองถนัดและสนใจ ช่วยกระตุ้นในการพัฒนาศักยภาพในการเรียนรู้ พัฒนากระบวนการคิดวิเคราะห์ และความสามารถในการคิดแก้ปัญหา ในต่างประเทศการสอนแบบ 4 แมท เป็นรูปแบบการสอนที่ได้รับความสนใจจากผู้สอนทั้งในระดับประถมศึกษา มัธยมศึกษา อุดมศึกษา และในหลากหลายวิชาชีพ เช่น วิชาชีพแนะแนว โรงเรียนกฎหมาย เป็นต้น

การพยาบาลสูติศาสตร์เป็นวิชาที่นักศึกษาพยาบาลในหลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิต สังกัดสถาบันพระบรมราชชนก ต้องเรียนจำนวน 14 หน่วยกิต โดยเรียนทั้งภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติ เพื่อให้นักศึกษาพยาบาลสามารถให้การพยาบาลหญิงตั้งครรภ์และครอบครัว ตั้งแต่ระยะตั้งครรภ์ ระยะคลอด และระยะหลังคลอด ทั้งในรายที่ปกติและมีภาวะแทรกซ้อนได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยเฉพาะการปฏิบัติงานในห้องคลอดเป็นการทำงานที่มีลักษณะฉุกเฉิน ต้องใช้ความรู้ความสามารถ ตลอดจน ทักษะ และความชำนาญ นอกจากต้องดูแลผู้คลอดแล้วยังต้องดูแล

ทารกให้ปลอดภัยด้วย นักศึกษาพยาบาลจึงควรมีความสามารถในการนำความรู้และทักษะที่ได้จากการเรียนการสอนวิชาการพยาบาลสูติศาสตร์มาใช้ในการแก้ปัญหาทางการพยาบาลสูติศาสตร์ได้อย่างเหมาะสม ผู้วิจัยจึงสนใจนำรูปแบบการสอนแบบ 4 แมท มาใช้สอนในนักศึกษาพยาบาลเพื่อพัฒนาความสามารถในการแก้ปัญหาทางการพยาบาลสูติศาสตร์ของนักศึกษาพยาบาล

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อเปรียบเทียบความสามารถในการแก้ปัญหาทางการพยาบาลสูติศาสตร์ของนักศึกษาพยาบาลก่อนกับหลังการสอนแบบ 4 แมท
2. เพื่อเปรียบเทียบความสามารถในการแก้ปัญหาทางการพยาบาลสูติศาสตร์ของนักศึกษาพยาบาลกลุ่มที่สอนแบบ 4 แมท กับกลุ่มที่สอนตามปกติ

ปัญหาการวิจัย

1. ความสามารถในการแก้ปัญหาทางการพยาบาลสูติศาสตร์ของนักศึกษาพยาบาล หลังการสอนแบบ 4 แมท สูงกว่าก่อนการสอนหรือไม่
2. ความสามารถในการแก้ปัญหาทางการพยาบาลสูติศาสตร์ของนักศึกษาพยาบาลกลุ่มที่สอนแบบ 4 แมท สูงกว่ากลุ่มที่สอนตามปกติหรือไม่

แนวเหตุผลและสมมติฐานการวิจัย

การแก้ปัญหาทางการพยาบาลเป็นทักษะที่สำคัญสำหรับพยาบาล พยาบาลต้องตัดสินใจตามสภาพการณ์ที่พบและประยุกต์ใช้ความรู้ได้อย่างเหมาะสม รวดเร็วและถูกต้องเสมอ เพราะทุกขั้นตอนมีความสำคัญต่อความปลอดภัยและชีวิตผู้ป่วย การจัดการเรียนการสอนทางการพยาบาลจึงต้องส่งเสริมให้นักศึกษารู้จักคิด คิดเป็นและแก้ปัญหาได้ อาจารย์พยาบาลเป็นผู้มีบทบาทสำคัญในการพัฒนาการสอนที่ส่งเสริมให้นักศึกษาพยาบาลมีความรู้และทักษะในการแก้ปัญหาทางการพยาบาล เพื่อให้นักศึกษาสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการทำงานได้อย่างเหมาะสม

การสอนแบบ 4 แมท เป็นการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลางของการเรียนรู้ การลำดับขั้นตอนการเรียนรู้เลียนแบบสมองมนุษย์ ทำให้ผู้เรียนที่มีลักษณะการเรียนรู้ที่แตกต่างกันได้พัฒนาศักยภาพตัวเอง ทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ด้วยตนเอง นับเป็นการจัด

การเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลางอย่างแท้จริง เนื่องจากคำนึงถึงความสอดคล้องของวิธีการสอนกับการเรียนรู้ของผู้เรียน ถือเป็นสิ่งสำคัญในการจัดการเรียนการสอนที่ผู้เรียนสำคัญที่สุด ซึ่งแตกต่างจากการสอนวิธีอื่นๆ การสอนที่คำนึงถึงศักยภาพของผู้เรียนทำให้เกิดการเรียนรู้อย่างรวดเร็ว ผู้เรียนมีการคิดวิเคราะห์ การตัดสินใจ การลงมือปฏิบัติ และได้นำความรู้มาประยุกต์ใช้ได้อย่างเต็มที่ อีกทั้งยังมีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับผู้อื่นและพัฒนาความสามารถในการแก้ปัญหา ดังผลการศึกษาของ Allyn (1989) ซึ่งศึกษาการสอนแบบ 4 แมท ในการศึกษาวิชาชีพแนะแนวพบว่า การสอนแบบ 4 แมท ช่วยเตรียมความพร้อมแก่ผู้เรียนในการฝึกเกี่ยวกับการให้คำปรึกษาและตอบปัญหาต่างๆสอดคล้องกับการศึกษาของ สิริวรรณ ตะรุสานนท์ (2542) และตรูเนตร อัชชสวัสดิ์ (2542) ที่ศึกษาเกี่ยวกับผลการสอนแบบ 4 แมท และการสอนโดยใช้ชุดกิจกรรมตามวิธีการทางวิทยาศาสตร์ที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความสามารถในการคิดแก้ปัญหาของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่เรียนวิชาสังคมศึกษา พบว่านักเรียนที่ได้รับการสอนแบบ 4 แมท มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความสามารถในการแก้ปัญหาสูงกว่านักเรียนที่ได้รับการสอนแบบวิธีการทางวิทยาศาสตร์ ผลการศึกษาดังกล่าวแสดงให้เห็นว่า การสอนแบบ 4 แมท สามารถส่งเสริมความสามารถในการแก้ปัญหาของผู้เรียนได้จริง ดังนั้นหากนำมาประยุกต์ใช้ในการสอนวิชาการพยาบาลสูติศาสตร์ น่าจะทำให้เกิดความสามารถในการแก้ปัญหาทางการพยาบาลสูติศาสตร์ของนักศึกษาพยาบาลสูงกว่าการสอนตามปกติ ดังนั้นในการศึกษาครั้งนี้ผู้วิจัยจึงกำหนดสมมติฐานการวิจัยดังนี้

1. ความสามารถในการแก้ปัญหาทางการพยาบาลสูติศาสตร์ของนักศึกษาพยาบาล ภายหลังการสอนแบบ 4 แมท สูงกว่าก่อนการสอน

2. ความสามารถในการแก้ปัญหาทางการพยาบาลสูติศาสตร์ของนักศึกษาพยาบาล กลุ่มที่สอนแบบ 4 แมท สูงกว่ากลุ่มที่สอนตามปกติ

ขอบเขตการวิจัย

การศึกษาครั้งนี้เป็นการวิจัยกึ่งทดลอง (Quasi Experimental Research) แบบสองกลุ่มวัดสองครั้ง (The Pretest - Posttest Control Group Design) ประชากรในการศึกษาคือ นักศึกษาพยาบาลหลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิต โดยผู้วิจัยศึกษากลุ่มตัวอย่างซึ่งเป็นนักศึกษาพยาบาลชั้นปีที่ 3 ปีการศึกษา 2544 วิทยาลัยพยาบาลพระจอมเกล้า จังหวัดเพชรบุรี ที่ลงทะเบียนเรียนวิชาการพยาบาลสูติศาสตร์ 4 หลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิต สังกัดสถาบันพระบรมราชชนก กระทรวงสาธารณสุข ในภาคการศึกษาที่ 2

คำจำกัดความที่ใช้ในการวิจัย

การสอนแบบ 4 แมท หมายถึง รูปแบบหรือแนวทางการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนสำหรับนักศึกษาพยาบาล โดยประยุกต์แนวคิดการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนของMcCarthy (1990) ซึ่งแบ่งลักษณะการเรียนรู้ที่แตกต่างกันของนักศึกษาออกเป็น 4 แบบ คือ นักศึกษาที่ถนัดจินตนาการ นักศึกษาที่ถนัดการวิเคราะห์ นักศึกษาที่ถนัดใช้สามัญสำนึก นักศึกษาที่ยอมรับการเปลี่ยนแปลง ร่วมกับการพัฒนาการใช้สมองทั้งซีกซ้ายและซีกขวามาจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเป็น 8 ขั้นตอน การสอนแต่ละครั้งสอนตามแผนการสอน โดยสอนในรายวิชาการพยาบาลสูติศาสตร์ 4 หลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิต สถาบันพระบรมราชชนก กระทรวงสาธารณสุข เรื่อง ภาวะความดันโลหิตสูงในระหว่างตั้งครรภ์ ถุงน้ำคร่ำแตกก่อนการเจ็บครรภ์ การเจ็บครรภ์คลอดก่อนกำหนด ภาวะตกเลือดก่อนคลอด และการคลอดที่มีภาวะผิดปกติ รวมจำนวน 5 ครั้ง ครั้งละ 2 ชั่วโมง โดยแต่ละครั้งประกอบด้วยขั้นตอนดังนี้

1. <u>ขั้นนำ</u> เป็นขั้นตอนการสร้างสัมพันธภาพและเตรียมความพร้อมของนักศึกษาก่อนเริ่มกิจกรรมการเรียนการสอน โดยการแบ่งนักศึกษาเป็นกลุ่มย่อยๆกลุ่มละ4-5 คน ขั้นตอนนี้ใช้เวลาประมาณ 10 นาที

2. <u>ขั้นสอน</u> เป็นขั้นตอนการสอนเนื้อหาวิชาการพยาบาลสูติศาสตร์ 4 เรื่องภาวะความดันโลหิตสูงในระหว่างตั้งครรภ์ ถุงน้ำคร่ำแตกก่อนการเจ็บครรภ์ การเจ็บครรภ์คลอดก่อนกำหนด ภาวะตกเลือดก่อนคลอด และการคลอดที่มีภาวะผิดปกติ ใช้เวลาประมาณ 100 นาที โดยแต่ละเรื่องประกอบด้วยกิจกรรมการเรียนการสอน 8 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นที่1 สร้างประสบการณ์ เป็นขั้นการเชื่อมโยงความรู้และประสบการณ์ของนักศึกษา โดยผู้สอนสร้างประสบการณ์ตรงที่เป็นรูปธรรมแก่นักศึกษา ให้นักศึกษาได้สัมผัสได้มีปฏิสัมพันธ์กับเรื่องที่นักศึกษากำลังเรียน โดยสื่อจากรูปภาพ หรือการตั้งคำถาม

ขั้นที่ 2 วิเคราะห์ประสบการณ์ เป็นขั้นที่นักศึกษาร่วมกันวิเคราะห์อภิปรายในกลุ่มย่อยเพื่อค้นหาสาเหตุและเหตุผลเกี่ยวกับประสบการณ์ตรงที่ได้รับในขั้นที่ 1 ตามความคิดเห็นของนักศึกษาแต่ละคน

ขั้นที่ 3 ปรับประสบการณ์เป็นความคิดรวบยอด เป็นขั้นที่มุ่งเน้นให้นักศึกษาสามารถวิเคราะห์และไตร่ตรองความรู้ที่ได้จากการรวบรวมประสบการณ์มาเป็นความรู้ของตนเอง โดยผู้สอนกระตุ้นให้นักศึกษาสร้างความคิดรวบยอดในลักษณะผังความคิดของตนเอง

ขั้นที่ 4 พัฒนาความคิดด้วยข้อมูล เป็นขั้นการให้ข้อมูลรายละเอียดทฤษฎีหรือหลักการให้ลึกซึ้งยิ่งขึ้น โดยผู้สอนถ่ายทอดข้อมูลความรู้ให้นักศึกษาด้วยวิธีการสอนแบบต่างๆ หรือให้นักศึกษาหาความรู้เพิ่มเติมจากแหล่งข้อมูล จากเอกสารประกอบการสอน

ขั้นที่ 5 ปฏิบัติตามกรอบแนวคิดที่ศึกษา เป็นขั้นที่นักศึกษาลงมือปฏิบัติหรือทดลองตามแนวคิดที่ได้จากขั้นที่ 4 เพื่อสร้างประสบการณ์ตรง โดยนักศึกษาแต่ละกลุ่มย่อยร่วมกันวิเคราะห์กรณีตัวอย่างที่ผู้สอนแจกให้เพื่อระบุปัญหา สาเหตุ วิธีการแก้ปัญหา และการปฏิบัติการพยาบาล

ขั้นที่ 6 สร้างผลงานตามความถนัดของตัวเอง เป็นขั้นที่นักศึกษาแสดงความถนัด ความเข้าใจในเนื้อหาวิชา และจินตนาการของตนเองออกมาเป็นรูปธรรมในรูปแบบต่างๆตามที่ตนเองเลือก โดยให้นักศึกษาแต่ละกลุ่มย่อยวางแผนและเตรียมเสนอผลงานจากขั้นที่ 5 ให้เพื่อนในชั้นเรียนเข้าใจ

ขั้นที่ 7 วิเคราะห์ผลและประยุกต์ใช้ เป็นขั้นที่นักศึกษาเสนอผลงานของตนเองในชั้นเรียนตามขั้นที่ 6 โดยหลังการนำเสนอให้นักศึกษาร่วมกันอภิปรายเกี่ยวกับปัญหาอุปสรรค และแนวทางการประยุกต์ใช้

ขั้นที่ 8 แลกเปลี่ยนความรู้ความคิดกับผู้อื่น เป็นขั้นที่เปิดโอกาสให้นักศึกษาแบ่งปันความรู้และประสบการณ์ที่ได้รับจากการค้นคว้าหรือลงมือกระทำกับเพื่อนร่วมชั้น โดยนักศึกษาสรุปความคิดที่ได้และแลกเปลี่ยนความคิดความรู้ซึ่งกันและกันภายในชั้นเรียน

3. <u>ขั้นสรุป</u> เป็นขั้นที่ผู้สอนและนักศึกษาสรุปความคิดรวบยอดของเรื่องที่เรียนและเพิ่มเติมความรู้ที่ยังไม่สมบูรณ์ โดยใช้เวลาประมาณ 10 นาที

การสอนตามปกติ หมายถึง การสอนรายวิชาการพยาบาลสูติศาสตร์ 4 หลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิต สถาบันพระบรมราชชนก กระทรวงสาธารณสุข เรื่องภาวะความดันโลหิตสูงในระหว่างตั้งครรภ์ ถุงน้ำคร่ำแตกก่อนการเจ็บครรภ์ การเจ็บครรภ์คลอดก่อนกำหนด ภาวะตกเลือดก่อนคลอด และการคลอดที่มีภาวะผิดปกติ รวมจำนวน 5 ครั้ง โดยวิธีการต่างๆ เช่น บรรยาย อภิปราย กรณีศึกษา หรือการสาธิต โดยอาจารย์พยาบาลประจำกลุ่มวิชาการพยาบาลสูติศาสตร์และกุมารเวชศาสตร์

ความสามารถในการแก้ปัญหาทางการพยาบาลสูติศาสตร์ หมายถึง ความคิดและความสามารถทางสติปัญญาของนักศึกษาพยาบาลในการคิดพิจารณาไตร่ตรอง และวิเคราะห์วิจารณ์เพื่อแก้ปัญหาทางการพยาบาลสูติศาสตร์ตามสถานการณ์ที่กำหนดเกี่ยวกับ ภาวะความดันโลหิตสูงในระหว่างตั้งครรภ์ ถุงน้ำคร่ำแตกก่อนการเจ็บครรภ์ การเจ็บครรภ์คลอดก่อนกำหนด ภาวะตกเลือดก่อนคลอด และการคลอดที่มีภาวะผิดปกติ ซึ่งวัดหรือประเมินได้โดยการตอบแบบสอบอัตนัยประยุกต์ (Modified Essay Question : MEQ) ซึ่งผู้วิจัยสร้างขึ้น โดยนำแนวคิดในการสร้างแบบ

สอบอัตนัยประยุกต์ของ Feletti และ Engle (1980) และอาภรณ์ ชูดวง (2535) มาประยุกต์ สรุปกระบวนการแก้ปัญหาทางการพยาบาลทางการพยาบาลสูติศาสตร์เป็น 5 ขั้นตอน คือ

1) การเก็บรวบรวมข้อมูล หมายถึง การที่นักศึกษาพยาบาลสามารถรวบรวมข้อมูลจากสถานการณ์การพยาบาลสูติศาสตร์ที่กำหนดให้ โดยใช้ความสามารถในการสังเกต การสัมภาษณ์ การตรวจร่างกาย ข้อมูลจากการตรวจทางห้องปฏิบัติการ และการตรวจพิเศษ พร้อมทั้งแยกแยะจัดกลุ่มข้อมูลที่มีความสัมพันธ์กันเป็นหมวดหมู่

2) การระบุประเด็นปัญหา หมายถึง การที่นักศึกษาพยาบาลสามารถประเมินและวิเคราะห์ข้อมูลที่รวบรวมได้ สรุปปัญหาและสาเหตุของปัญหาจากสถานการณ์การพยาบาลสูติศาสตร์ที่กำหนดให้

3) การวางแผนการแก้ปัญหา หมายถึง การที่นักศึกษาพยาบาลสามารถจัดลำดับความสำคัญของปัญหา การกำหนดจุดมุ่งหมายของการแก้ปัญหา และแนวทางการปฏิบัติกิจกรรมการพยาบาลเพื่อแก้ปัญหาจากสถานการณ์การพยาบาลสูติศาสตร์ที่กำหนดให้

4) การปฏิบัติการแก้ปัญหา หมายถึง การที่นักศึกษาพยาบาลสามารถปฏิบัติกิจกรรมการพยาบาลตามแผนงานที่กำหนด

5) การประเมินผล หมายถึง การที่นักศึกษาพยาบาลสามารถเสนอเกณฑ์เพื่อตรวจสอบผลที่เกิดขึ้น จากการนำกระบวนการแก้ปัญหาทางการพยาบาลสูติศาสตร์นั้นมาปฏิบัติ

นักศึกษาพยาบาล หมายถึง นักศึกษาที่กำลังศึกษาวิชาการพยาบาลสูติศาสตร์ 4 ในหลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิต ชั้นปีที่ 3 ปีการศึกษา 2544 วิทยาลัยพยาบาลพระจอมเกล้า จังหวัดเพชรบุรี สังกัดสถาบันพระบรมราชชนก กระทรวงสาธารณสุข

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. พัฒนาความสามารถในการคิดวิเคราะห์ และพัฒนารูปแบบการเรียนรู้ที่เข้าใจถึงความแตกต่างของนักศึกษาพยาบาล
2. เป็นแนวทางในการพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนทางการพยาบาล เพื่อพัฒนาความสามารถในการแก้ปัญหาทางการพยาบาลของนักศึกษาพยาบาล